Bijlage: memo jeugdhulplocaties binnen Twenterand

Deze memo schetst achtergrond informatie en geeft inzicht in het aanbod van en ontwikkelingen rond jeugdhulp, specifiek de gezinshuizen, die Twenterand ter beschikking heeft. Dit wordt regionaal binnen de jeugdhulpregio Twente ingekocht. In deze memo raken de domeinen sociaal en fysiek elkaar op het onderwerp gezinshuizen. De materie rondom deze zorgvorm is complex en veelomvattend. Hieronder wordt uiteengezet hoe deze zorgvorm zich verhoudt binnen het lokale, regionale en landelijke landschap. Het doel van deze beschrijving is bijdragen aan een brede beeldvorming.

Binnen de gemeentegrenzen van Twenterand bevinden zich verschillende soorten zorglocaties. Het betreft medische zorg, ouderenzorg, gehandicaptenzorg, Wmo en jeugdhulp. De inzet van deze zorg kent verschillende financieringsbronnen, soms ook in combinatie. Deze memo gaat over locaties die gefinancierd worden vanuit de jeugdwet en dan specifiek over gezinshuizen. Met ingang van 1 januari 2025 zijn er binnen Twente, en daarmee voor Twenterand, vernieuwde contracten afgesloten voor jeugdhulp. Binnen het aanbestedingsproces zijn voor het eerst alle locaties op adresniveau inzichtelijk geworden waar de door Twente gecontracteerde jeugdhulp geboden wordt. Binnen de voorwaarden van het jeugdhulpcontract worden diverse eisen gesteld aan een zorgaanbieder. Het gaat daarbij om zorginhoudelijke eisen, zoals de kwalificering van personeel en de manier waarop we verwachten dat zorgaanbieders samenwerken. Ook zijn er eisen opgenomen over de locaties. Hierbij gaat het erom dat de locaties voldoen aan alle wettelijke eisen, zoals bestemmingsplan, omgevingsvergunning en brandveiligheid. Controle op de zorginhoudelijke eisen heeft regionaal plaatsgevonden binnen het beoordelingsproces van de inkoop. De controle op de locaties kan alleen uitgevoerd worden door de gemeente zelf. Hier komt de afdeling Vergunningen en omgevingsinitiatieven in beeld.

Wanneer er sprake is van jeugdhulp met verblijf betekent dit dat een jeugdige tijdelijk of langdurig niet meer thuis kan wonen vanwege opvoedingsproblemen, gedragsproblemen of een beperking. Hieronder zijn de verschillende gecontracteerde vormen van woon-verblijfsvormen weergegeven, gezinshuizen vallen hieronder.

Pleegzorg	Behandelgroep
Gezinshuizen	Driemilieuvoorziening
Woongroep	Crisisverblijf
Specialistisch Kleinschalige Woonvoorziening	Jeugd GGZ verblijf
Ouder-kind groep	Specialistisch verblijf LVG
Logeergroep	Gesloten jeugdzorg
Kamertraining	

Gecontracteerd Jeugdhulp aanbod binnen de gemeentegrenzen.
Onderstaande tabel geeft een overzicht weer van de verschillende vormen woon-en verblijf jeugdhulplocaties. Deze zijn gecontracteerd en bevinden zich binnen de gemeentegrenzen van Twenterand.

Soort zorglocatie	Aantal	
Pleegzorg*	circa 40	* pleegzorg wordt niet gecontracteerd per locatie. Er zijn circa 40 pleeggezinnen in Twenterand. De adressen hiervan worden niet vrijgegeven maar zijn bekend bij de pleegzorgorganisaties.
gezinshuizen	13	
woongroep	1	
kamertraining	0	
behandelgroep	1	
logeergroep	1	

De inkoop jeugdhulp 2025 heeft weliswaar een lijst naar voren gebracht van locaties, echter gaat het hierbij alleen om gecontracteerd jeugdaanbod. Het is in de praktijk bijvoorbeeld

mogelijk dat een gezinshuis gevestigd is in Twenterand, waar geen Twentse kinderen woonachtig zijn. Hierdoor kan de aanbieder ervoor gekozen hebben geen Twents contract aan te gaan.
Ook is het in theorie mogelijk dat een andere bekostiging, zoals WLZ, ten grondslag ligt aan de jeugdigen binnen een gezinshuis waardoor deze ook niet inzichtelijk is. Het overzicht van momenteel bekende zorglocaties kan daardoor in de praktijk afwijken. Hierdoor is het mogelijk dat er 13 gezinshuizen bekend zijn maar dat er toch nog een 14de of 15de gezinshuis gevestigd is.
Conclusie*: om diverse redenen is het mogelijk dat er nog onbekende zorglocaties zijn binnen Twenterand.*

Herkomst van doelgroep binnen de woon en behandelverblijfslocaties
De gemeente van herkomst van de jeugdigen binnen woon- en behandelverblijfslocaties in Twenterand is divers. Op het moment dat besloten wordt dat een jeugdige (tijdelijk) niet thuis kan wonen wordt gezocht naar een beschikbare en passende plek. Echter, bij het overgrote deel van de woon- en behandelverblijfsplekken is sprake van schaarste, waardoor de zoektocht naar een passende plek een grote uitdaging is. Hierdoor is in de loop der jaren de situatie ontstaan dat de meeste jeugdigen die woonachtig zijn in de woon- en behandelverblijfslocaties binnen Twenterand, niet afkomstig zijn uit de gemeente Twenterand zelf. Andersom verblijven jeugdigen uit Twenterand ook voor het grootste deel in andere gemeenten. Dit komt doordat er op moment van de uithuisplaatsing (het moment dat werd besloten dat een jeugdige niet meer thuis kon blijven wonen) geen beschikbare en passende plek in Twenterand was, en daardoor uitgeweken moest worden naar een andere gemeente. In sommige casuïstiek speelt een veiligheidsfactor mee, waardoor het juist niet gewenst is om een jeugdige in de eigen gemeente op te vangen.
Conclusie: *Het proces van plaatsen van jeugdigen binnen woon- en behandelverblijfslocaties is dichtgeslibd door schaarste in beschikbare en passende plekken. Hierdoor en om persoonlijke situaties worden jeugdigen buiten hun eigen gemeente geplaatst.*

Waar worden jeugdigen afkomstig uit Twenterand opgevangen.
Het aantal jeugdigen dat langdurig niet thuis kan wonen is geen statisch aantal. Er verblijven circa 90 jeugdigen langdurig niet thuis en worden opgevangen binnen woon- en verblijfslocaties, hiervan betreft het 10 jeugdigen die verblijven in een gezinshuis. Van de jeugdigen die langdurig niet thuis wonen wordt 15% opgevangen binnen Twenterand. Overige jeugdigen zijn afhankelijk van een plek binnen de regio of buiten Twente.
Conclusie: *Het merendeel van de jeugdigen die in een woon- of behandelverblijf opgevangen worden zijn aangewezen op een locatie buiten Twenterand of buiten Twente.*

Kwalitatief beoordelen welke zorgvormen nodig zijn voor Twenterandse jeugd.
Vanuit Twenterand (maar ook Twente breed) moet gekeken worden naar de behoefte aan soorten jeugdhulplocaties, zowel kwalitatief als kwantitatief. Op dit moment is in de inkoop niet verankerd welke (en hoeveel) zorgvormen, zoals gezinshuizen we binnen Twenterand nodig hebben, wel is er een grote lijn en zorgen we dat de Twentse vraag in onze inkoop wordt afgedekt en dat er keuzevrijheid is (cf. Coalitieakkoord). Een van de landelijke en regionale doelstellingen is om zorg zoveel mogelijk nabij het netwerk van een jeugdige te kunnen aanbieden. Hierdoor blijft waar mogelijk het netwerk meer betrokken bij een jeugdige, wat in veel situaties heel wenselijk is. In de landelijke hervormingsagenda jeugd en ook in de Twentse Prioritaire Agenda Jeugd wordt de nadruk gelegd op het voorkomen dat jeugdigen uit huis geplaatst moeten worden. Waar een jeugdige toch niet meer thuis kan wonen wordt ingezet op het zo thuis mogelijk, regionaal georganiseerde kleinschalige vormen van verblijf. Het concreet, in specifieke aantallen beantwoorden van deze lokale behoeftevraag is onmogelijk gezien de dynamiek binnen het sociaal domein. Dit is ook weer duidelijk geworden bij de laatste woonvisie, waar onder begeleiding van een bureau de conclusies over de diverse zorgvormen in relatie tot de behoefte globaal en weinig concreet (in aantallen) zijn weergegeven.

Conclusie: *het concreet in specifieke aantallen vaststellen van de behoeftevraag in relatie tot het aantal jeugdzorglocaties is onmogelijk gezien de dynamiek in het sociaal domein en de bovenlokale markt.*

Beschikbaar houden van plekken
Beschikbare plekken binnen Twenterand zijn niet exclusief beschikbaar voor de gemeente of de regio Twente. Dit is alleen mogelijk wanneer de lege plekken bekostigd worden totdat er een jeugdige uit de eigen gemeente/regio de plek weer kan invullen. Dit is een kostbare aangelegenheid en wordt momenteel binnen Twente alleen beperkt toegepast in specialistische vormen van behandelverblijfslocaties. Daarbij is er de onzekere factor of de beschikbare plek ook passend is. Dat wil zeggen dat de jeugdige voor wie een plek wordt gezocht, ook nog moet passen in de groep bij de eerder geplaatste jeugdigen en de zorgvorm. Dit noemen we matching en wordt uitgevoerd door een gedragswetenschapper die verbonden is aan de desbetreffende groep.
Conclusie: *het beschikbaar houden van plekken in de gemeente voor eigen jeugdigen is zeer kostbaar.*

Ons lokale zorglandschap
Als gesproken wordt over een dekkend zorglandschap, dan gaat het erom dat er voldoende en passende voorzieningen en ondersteuning is, die optimaal aansluit op de zorgbehoefte van jeugdigen en gezinnen. Voor een dekkend zorglandschap zijn wij als gemeente afhankelijk van andere gemeenten binnen Twente. Binnen Twenterand zijn weliswaar veel gezinshuizen gevestigd, maar er zijn ook diverse zorgvormen die niet binnen Twenterand aanwezig zijn.
Daardoor maken we ten behoeve van onze Twenterandse jeugd gebruik van voorzieningen in een andere Twentse gemeente of zelfs buiten de regio. Daarnaast maakt de schaalgrootte van Twenterand dat afhankelijkheid blijft van andere gemeenten om te kunnen spreken van een dekkend zorglandschap.
Conclusie: *Het zal niet mogelijk zijn om alleen voor eigen jeugdigen alle voorzieningen binnen de gemeentegrenzen beschikbaar te hebben, we blijven daarin afhankelijk van andere gemeenten.*

Financiële kosten en baten
De gemeente Twenterand betaalt op grond van Jeugdwet alleen de jeugdhulpkosten van jeugdigen die oorspronkelijk uit Twenterand afkomstig zijn. Voor jeugdigen van buiten de gemeente die bijvoorbeeld verblijven in een gezinshuis in Twenterand blijft de herkomstgemeente financieel verantwoordelijk. Dit volgt uit het woonplaatsbeginsel Jeugd.
Wel kan Twenterand voor deze jeugdigen andere wettelijke kosten dragen, zoals leerlingenvervoer en mogelijk Wmo-voorzieningen. Tegelijkertijd betaalt Twenterand deze kosten niet bij veel Twenterandse jeugdigen die in een verblijfslocatie buiten de gemeente wonen; die kosten komen dan voor rekening van de ontvangende gemeente.
Op langere termijn kunnen jongeren die langdurig in gezinshuizen verblijven zich in of nabij Twenterand vestigen omdat hier de stabiliteit en rust is geboden ten behoeve van zijn/haar ontwikkeling. Bij een blijvende zorgvraag bestaat de kans dat zij een beroep doen op de Wmo of sociale voorzieningen. De gemeente heeft geen invloed op waar inwoners zich vestigen en zo kunnen er ook gezinnen met een zorgbehoefte verhuizen naar Twenterand.
De baten van gezinshuizen binnen de gemeentegrenzen dienen hierbij ook in ogenschouw genomen te worden. Denk daarbij aan bijvoorbeeld de werkgelegenheid, besteding bij lokale ondernemers voor de dagelijkse boodschappen en kleding en jeugdigen die deelnemen aan school (dus tellen mee in leerlingaantallen) of aan het verenigingsleven.
Conclusie: *de kosten en baten die verbonden zijn aan de jeugdhulplocaties binnen de gemeentegrenzen zijn divers en op onderdelen beperkt cijfermatig vast te stellen.*

Regionaal uitgangspunt is afbouw wonen en verblijf
Tijdens de inkoop jeugdhulp 2025 zijn er een aantal uitgangspunten vormgegeven. Deze zijn bekrachtigd en worden verder uitgewerkt vanuit de Prioritaire Agenda Jeugdzorg 2026-2032.

Het doel is om jeugdhulp thuis of zo thuis en nabij mogelijk in te zetten met als beweging het verminderen het aantal jeugdigen dat verblijft binnen jeugdhulplocaties. Twente heeft een hoog cijfer van uit huis geplaatste jeugdigen waardoor deze afbouw volle aandacht behoeft. Als er sprake is van een uithuisplaatsing zijn naast pleeggezinnen, gezinshuizen de meest wenselijke en goedkope vormen van verblijfszorg. Andere woon- en behandelverblijfsvormen voldoen minder aan de wens 'zo thuis mogelijk' en zijn duurder. Vanuit de Prioritaire Agenda Jeugdzorg zal er een lange termijnstrategie pleegzorg en gezinshuizen worden opgesteld waarna hier uitvoering aan gegeven gaat worden. Hierbinnen ligt de analyse naar vraag en aanbod (kwantiteit en kwaliteit) en wordt bekeken wat nodig is om de balans tussen vraag en aanbod te creëren.
Conclusie: *Binnen regionaal verband is er aandacht voor de balans tussen vraag en aanbod als het gaat om jeugdhulpvoorzieningen. Er zal onder andere een analyse nodig zijn om uitvoering te geven aan een langetermijnstrategie.*

Binnen Twente een wachtlijst voor gezinshuiszorg.
Op regioniveau bestaat het beeld dat in Twente een tekort is aan gezinshuisplekken. Binnen Twente wordt gewerkt met het coördinatiepunt Wonen en Verblijf. Vanuit dit coördinatiepunt worden de woon- en verblijfsplekken voor jeugdigen gecoördineerd en wordt ingestoken op plaatsing op een passende plek. Het coördinatiepunt geeft het signaal af dat binnen Twente veel kinderen op de wachtlijst staan voor gezinshuiszorg.
Conclusie: *Binnen regionaal verband is aandacht voor de balans tussen vraag en aanbod gezien de wachtlijsten. Er zal onder andere een analyse nodig zijn om uitvoering te geven aan een langetermijnstrategie.*

Samenwerking met gezinshuizen
De samenwerking met gezinshuizen in Twente heeft de afgelopen periode aandacht gevraagd. Aanleiding hiervoor zijn de gewijzigde contractvoorwaarden voor jeugdhulp die per 1 januari 2025 zijn ingevoerd. Een aantal gezinshuizen gaf aan moeite te hebben met de gestelde kwaliteitseisen en de wijze van bekostiging, waardoor niet alle aanbieders direct bereid waren een contract aan te gaan. Samen met aanbieders van gezinshuizen is gezocht naar passende oplossingen. Ondanks deze stappen blijven er bij sommige aanbieders zorgen bestaan over de samenwerking en de uitvoerbaarheid van de afspraken. Voor een goede samenwerking rondom de zorg voor jeugdigen is wederzijds vertrouwen en begrip van belang.
Conclusie: *Samenwerking met sommige aanbieders van gezinshuiszorg blijft kwetsbaar waardoor aandacht, vertrouwen en begrip nodig zijn ten behoeve van de samenwerking.*

Inzicht in locaties
Door de inkoop jeugdhulp 2025 zijn de jeugdzorglocaties op adresniveau inzichtelijk geworden. Vanuit deze locaties wordt in meerdere gevallen reeds jarenlang jeugdhulp verleend. Binnen de voorgaande jeugdhulp contracten 2019-2025 werd de hoofdaannemer gecontracteerd en was het adres van de hoofdaannemer (veelal het hoofdkantoor) bekend. De adressen van de zorglocaties waar daadwerkelijk de zorg werd geboden hoefden veelal niet opgegeven te worden.
Binnen de vernieuwde inkoop per 2025 moesten alle adressen opgegeven worden waardoor een complete lijst is ontstaan van locaties die de gecontracteerde jeugdzorgaanbieders gebruiken.

Vraag naar behoefte
Op het moment dat er de afdeling Ruimtelijke Ordening bezig gaat met de vraag of een bestemming aangepast kan worden ten behoeve van een jeugdhulplocatie, zal de vraag naar behoefte worden gesteld aan het Sociaal Domein. De beschrijving in deze memo beschrijft hoe ingewikkeld deze vraag te beantwoorden is.